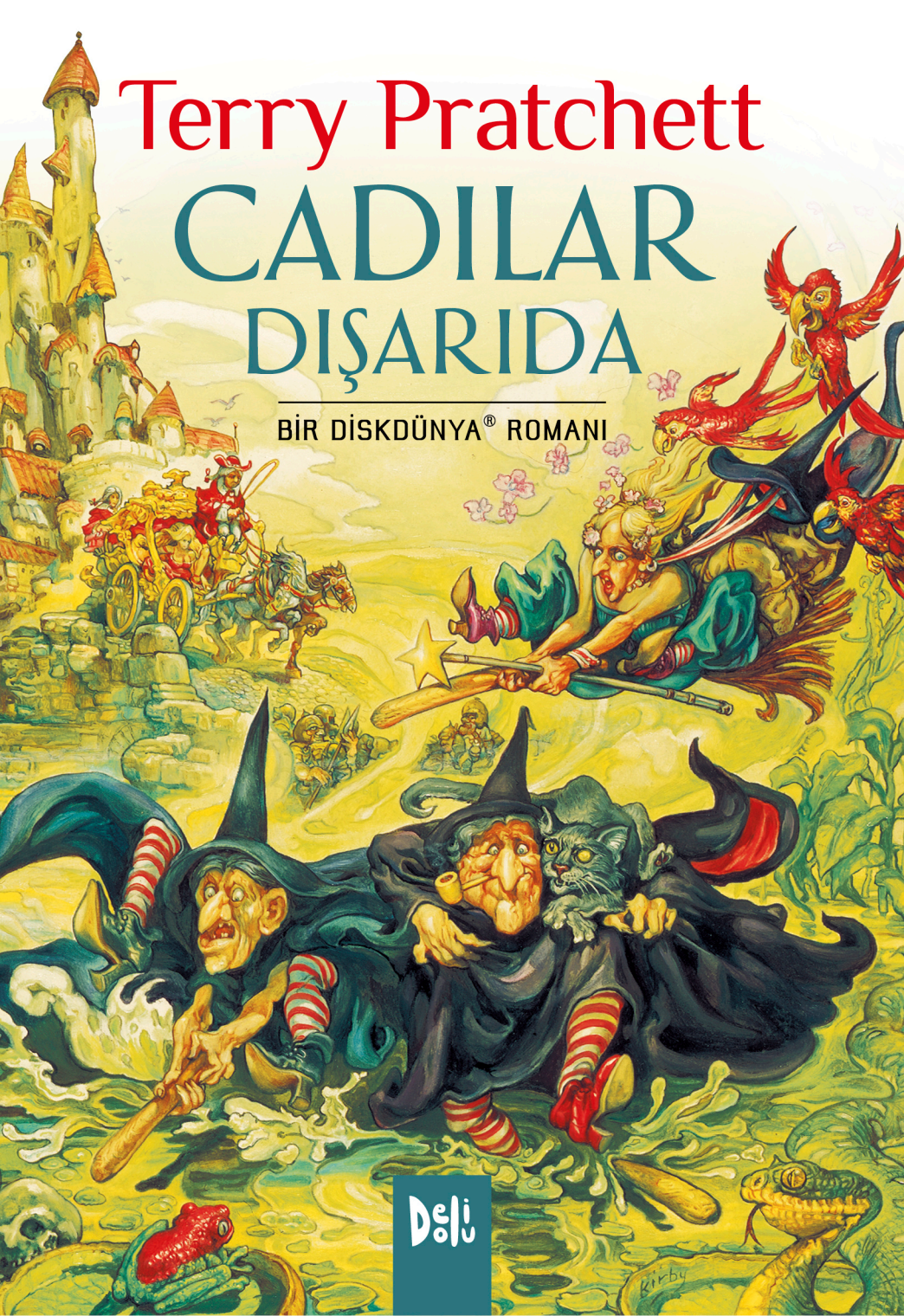


Terry Pratchett

CADILAR DIŞARIDA

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI



Delij

Kirby

“Yalnızca rüyalarımızda tamamen özgürüz.
Diğer her an, bize maaş gerek.”

Terry Pratchett

1948 yılında İngiltere’de doğan Sör Terry Pratchett, çağdaş fantezi ve mizah edebiyatının önde gelen isimlerinden biri. Hayalgücü, Büyük A’Tuin’in zihni kadar geniş; kalemi ise Rincewind’in cesareti kadar bükülgen olan Terry Pratchett’in yarattığı DiskDünya evrenine ait, 41 roman ve irili ufaklı yan kitaplar var. Bunlar dışında; 2010 İngiliz Yazarlar Ödülü sahibi *Ulus* ile, çocuklara yönelik yazdığı *Johnny Maxwell* serisi de yazarın külliyatını süslüyor. Ayrıca DiskDünya’ya ait *Muhteşem Maurice* ve *Değişmiş Fareleri* ile 2001 yılında, İngiltere’nin en saygın çocuk edebiyatı ödülü olan *Carnegie Madalyası*’nı da kazandı.

Kendisine dünya çapında şöhret getiren ve devasa bir hayran kitlesi kazandıran DiskDünya serisi, film ve dizilere; tiyatro, radyo ve bilgisayar oyunlarına uyarlandı. Pratchett’in eserleriyle sayısız ödül kazanmış olması yetmezmiş gibi, adına verilen bir de “ilk kitap ödülü” var.

Pterry, 2015 yılında ne yazık ki boyut değiştirerek hayranlarını ve yarattığı dünyayı öksüz bıraktı. Fakat bugün hâlâ aramızda dolaştığını rivayet edenler de az değil. Büyünün gücüyle tabii.

Terry Pratchett, halen İngiltere’de ‘kitabı raflardan en çok araklanan yazarlar listesi’nde başı çekiyor.

www.terrypratchett.co.uk

CADILAR DIŞARIDA

© 2017, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 1991, Terry and Lyn Pratchett

İlk baskı 1991 yılında, İngiltere'de *Witches Abroad* adı ile Victor Gollancz Ltd tarafından Colin Smythe Ltd'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Bu kitabın telif hakları Victor Gollancz Ltd/Orion Publishing Group ile anlaşmalı olarak Anatolialit Telif Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Terry Pratchett
TÜRKÇELEŐTİREN: Niran Elçi
EDİTÖR: Ümit Mutlu
DİZİ EDİTÖRÜ: Burhan Düzçay
SON OKUMA: Sinan Çam
KAPAK GÖRSELİ: Josh Kirby
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Kasım 2017 (2000 adet)

ISBN: 978-605-5060-99-2
Yayınevi sertifika no: 11945
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

Terry Pratchett

CADILAR
DIŞARIDA

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI - 12

De/i

İTHAF

Ucube Kocakarılar'ın yayınlanmasının ardından,
kitabın yazarını, 'Kirpi Şarkısı'nın kendi
yazdıkları güftelerine gark eden
bütün o insanlara adanmıştır.
Çünkü... neden olmasın?
Eyvah ki ne eyvah...

Burası Diskdünya. Semavi kaplumbağa Büyük A'Tuin'in kabuğunda duran dört filin sırtında, uzayda yolculuk ediyor.

Böylesine bir evren, bir zamanlar sıra dışı ve muhtemelen imkânsız sayılırdı.

Ama diğer yandan... bir zamanlar her şey çok daha basitti.

Çünkü evrenin dört bir köşesi cehalet ile doluydu ve biliminsanları, dağdaki bir derenin başına çömelip altın arayan kişilerinmişçesine 'bilgi altını' arardı; hem de mantıksızlık çakılları, belirsizlik kumları ve derede yüzen küçük, bıyıklı, sekiz bacaklı batıl inanç yaratıklarının arasında.

Söz konusu biliminsanlarından biri zaman zaman doğrular ve "Oley! Boyle'ın Üçüncü Kanunu'nu buldum!" gibi şeyler söylerdi. Ve o zaman herkes haddini bilirdi. Ama sorun şuydu ki, zamanla *cehalet* daha ilginç gelmeye başladı; özellikle de madde ve yaratım gibi muazzam önemlilikteki konular hakkındaki devasa, büyüleyici cehalet. Ve insanlar, evrenin kaosunun içinde mantık çubuklarından küçük evler yapmayı bırakıp doğrudan kaosu kendisiyle ilgilenmeye başladılar; kısmen, kaos hakkında uzman olmak çok daha kolay olduğundan. Ama daha çok, kaosun tişörtlü bastırılabilir gerçekten güzel desenler yaratmasından...

Ve sonunda biliminsanları, hakiki bilimle* uğraşmaya devam etmek yerine herhangi bir şey bilmenin ne kadar da imkânsız olduğunu, aslında hakkında bilgi edinilebilecek ‘gerçeklik’ diye bir şey olmadığını ve aslında bütün bunların çok heyecan verici olduğunu söylemeye başladılar. (Ayrıca lafı gelmişken... her yerde bir sürü başka küçük evren olduğunu ama bu evrenlerin her biri kendi üzerlerine bükülüp kapanmış olduğundan kimsenin onları göremediğini biliyor muydunuz? Ve yeri gelmişken, sizce de bu çok güzel bir tişört deseni olmaz mıydı?)

Kısacası, bütün bunlarla karşılaştırıldığında, sırtında bir dünya taşıyan büyük bir kaplumbağa, son derece olağan bir şeydir. En azından, orada değilmiş gibi davranmaz. Ayrıca Diskdünya üzerindeki hiç kimse Diskdünya’nın var olmadığını *kanıtlamaya* falan da çalışmamıştır, çünkü haklı çıkmaktan ve kendilerini aniden uzay boşluğunda yüzerken bulmaktan korkarlar. Zira Diskdünya, gerçekliğin tam kıyısındadır. En küçük çılgınlıklar bile gerçeğe dönüşebilir. Bu yüzden Diskdünya’da herkes bu tür şeyleri ciddiye alır.

Mesela hikâyeleri.

Çünkü hikâyeler önemlidir.

Biz, hikâyeleri *şekillendirdiğimizi* düşünürüz. Aslında gerçek, bunun tam tersidir. Hikâyeler, oyuncularından bağımsız olarak vardır. Bunu biliyorsanız, bilgi güçtür.

Hikâyeler, yani biçimlenmiş uzay-zamanın çarpıntılı kurdeleleri, zamanın başlangıcından beri evrenin her yerinde uzayıp dalgalanmaktadırlar. Ve evrimleşmektedirler: En zayıfları ölmüş, en güçlüleri hayatta kalmıştır; onlar da sürekli tekrarlarına tekrarlarına iyice şişmanlamışlardır... ve sonunda, karanlıkta kıvrılarak uçuşan hikâyelere dönüşmüşlerdir.

* Örneğin, kanatlarını çıparak, bugünlerde tepemizde patlayan bütün şu fırtınaları yaratan lanet keleşini bulmak ve buna bir son vermesini sağlamak gibi.

Hikâyeler, kaosun içinde yer alan ve adına ‘tarih’ denen, so-
luk ama ısrarlı düzleme paralel uzanırlar ve o düzlemde inanıl-
maz derinlikte vadiler oyarlar. Nasıl ki su dağ yamacındaki bel-
li yolları izlerse, insanlar da hikâyeleri izler. Ve ne zaman yeni
bir oyuncu aynı hikâyenin yolunda yürüse, o hikâyenin izlediği
vadi daha da derinleşir.

Buna ‘anlatımsal sebepsellik’ adı verilir ve manası şudur: Hi-
kâye, başlar başlamaz *belli bir biçim alır*; kendisine dair var olmuş
tüm diğer çeşitlemelerin titreşimlerini yine kendisinde toplar.

İşte bu yüzden, tarih tekerrürden ibarettir.

Bu yüzden binlerce farklı kahraman, tanrılardan ateşi çal-
mıştır. Bu yüzden binlerce kurt, binlerce nineyi yemiş; binlerce
prens öpülmüştür. Her şeyden bihaber milyonlarca karakter,
hiç bilmeden hikâyenin yollarında yürümüştür.

Mesela artık, herhangi bir kralın üçüncü ve en küçük oğlu,
daha önce ağabeylerinin canına mal olmuş bir maceraya atılma-
ya karar verirse, başarılı *olmaması* imkânsızdır.

Hikâyeler, içlerinde kimlerin rol aldığına aldırmaz. Önemli
olan tek şey hikâyenin tekrar anlatılması, anlatılanların tekrar-
lanmasıdır. Şu şekilde de düşünülebilir: Hikâyeler, asalak yaşam
biçimleridir ve insanların yaşamlarını, yalnızca kendilerine hiz-
met edecek şekilde çarpıtırlar.*

* Ayrıca insanlar, şehir efsaneleri hakkında da yanılmaktadır. Mantık ve sağduyu, şehir efsanelerinin, tuhaf tesadüflere ve ilahi adalete dair kanıtlara aç insanlar tarafından tekrar tekrar anlatılan uyduruk şeyler olduğunu söyler. Öyle değildir. Hikâyeler evrende ileri geri sekerken *bu olaylar her yerde, durmaksızın olmaktadır*. Mesela herhangi bir andaki herhangi yüzlerce hırsız, çaldıkları arabayla birlikte, bagaja konmuş merhum büyükanneyi de alıp götürmekte; sadık çoban köpekleri, bir gece yarısı boğazlarına takılan hırsız parmakları yüzünden boğulmaktadırlar. Ve bunlar, tek bir dünya ile de sınırlı değildir. Mesela yüzlerce Merkürlü, dörder minik gözlerini bir banyo küvetinde açıp, böbreklerinin olması gereken yerde bir ameliyat izini görmektedirler. Şehir efsaneleri canlıdır.

Hikâyelerle savaşılabilmek ve tarihin karbonatı olabilmek için, çok özel biri olmak gerekir.

Bir varmış, bir yokmuş...

Gri renkli eller çekici kavradı ve savurdu; çekiç direğe o kadar hızlı indi ki direk yumuşak toprağa otuz santim gömüldü.

Sadece iki vuruş sonra, direk yere sıkıca çakılmıştı.

Açıklığın çevresindeki ağaçların arasında, yılanlar ve kuşlar sessizce izliyordu. Bataklıktaki timsahlar, kabadayıvari su kütleleri gibi süzülüyordu.

Gri eller daha kısa bir direği aldı ve bir artı işareti oluşturacak şekilde yerine tutturdu. İki parçayı birbirine sarmaşıklarla bağladı. Düğümü öylesine sıkı ki tahtalar gıcırdadı.

Kadın onu izliyordu. Sonra kadın bir ayna parçası aldı ve direğin tepesine bağladı.

“Ceket,” dedi.

Adam ceketini aldı ve şeklin kollarına geçirdi. Kollar yeterince uzun değildi; ceketin kol yenlerinin son birkaç santimi boş boş aşağı sarktı.

“Ve şapka,” dedi kadın.

Uzun, yuvarlak ve siyah bir şapkeydi. Parlıyordu.

Ayna parçası, şapkeyle ceketin arasındaki karanlık boşlukta ışıldıyordu.

“İşe yarayacak mı?” dedi gri elli adam.

“Evet,” dedi kadın. “Aynaların bile kendi yansımaları vardır. Aynalara aynalarla karşı koymak lazım.” Ağaçların arasından, uzaktaki ince, beyaz kuleye dik dik baktı. “*Kadının* yansımamı bulmamız lazım.”

“Ta uzaklara erişebilmesi gerekiyor yani?”

“Evet. Ne kadar yardım çağırabilirsek o kadar iyi.”

Kadın, açıklıkta çevresine bakındı.

Daha önce Bay Güvenli Yol, Leydi Bon Anna, Hotaloga Andrews ve Uzun Adımlı Adam’a yakarmıştı. Muhtemelen onlar pek de iyi tanrılar değildi.

Ama onun yapabildiği en iyi tanrılarıdır.

Bu, hikâyeler hakkında bir hikâye.

Ya da peri anneliğin, gerçekte ne demek olduğu hakkında.

Fakat aynı zamanda ve özellikle, yansımalar ve aynalar hakkında.

Çokluevrenin her yerinde, aynalara ve imgelere kuşkuyla yaklaşan, geri kalmış kabileler* bulunur. Bu kabileler, aynaların ve imgelerin insanın ruhunun bir parçasını çaldığını ve bunun hiç de iyi olmadığını, çünkü etrafta zaten sınırlı miktarda insan ruhu olduğunu söylerler. Onlardan daha fazla giysi giyen insanlar ise bunun yalnızca bir batıl inanç olduğunu iddia ederler; üstelik de hayatlarını aynalara bakarak geçiren kişilerin gerçekten de giderek *inceldiği* gerçeğine rağmen. Ama bu gerçek, aşırı çalışmaya ve –anlamalı bir biçimde– *fazla göz önünde olmaya* bağlanır.

Yalnızca batıl inanç... Fakat her batıl inanç yanlış olacak diye bir kural yoktur.

Bir ayna, bir parça ruh emebilir. Bir ayna, tüm evrenin yansımalarını içerebilir. Bir nefesten daha kalın olmayan sırlanmış bir cam parçası, yıldız dolu gökyüzünün tamamını içine alabilir.

* Onlardan daha fazla giysi giyen insanlarla ‘geri kalmış’ olarak adlandırılan kabileler yani.

Aynaları biliyorsanız, hemen hemen her şeyi biliyorsunuz demektir.

Aynaya bakın...

...daha ileri...

...o bataklığın otsu ılıkliğından binlerce kilometre uzaktaki, soğuk bir dağ tepesindeki turuncu ışığa bakın...

Yöre sakinleri buraya *Ayının Dağı* derlerdi. Ama dağda bir sürü ayı olduğundan değil. Bu dağ aslında son derece *yalın* bir dağ idi ve ismindeki anlamsızlık salt bu kelime karmaşası yüzündendi.* Fakat bu karmaşa epey kârlı bir sonuç doğurmuştu: İnsanlar sık sık ağır arbaletler, tuzaklar ve ağlarla en yakın köye gelirler; kibirli bir tavırla, kendilerini aylara götürecekt yerli rehber sorrarlardı. Ve yöre sakinleri de rehber kitaplar, ayı mağaralarını gösteren haritalar, ayı figürlü guguklu saatler, aylı bastonlar ve ayı biçiminde pişirilmiş kekler üzerinden iyi para kazandıklarından, dağın adını düzeltmek için bir türlü... *zaman bulamazlardı*.**

Bir dağ ne kadar yalın olabilirse bu dağ da o kadar yalındı.

Ağaçlığın büyük kısmı, yükselen yamacın yarısında bitiyordu. Açıkta kalmış birkaç çam ağacı, kelliğini kabullenmeyi reddeden bir adamın, yanlarından tepesine doğru yatırdığı birkaç zavallı saç tutamının bıraktığı etkiye çok benzeyen bir his uyandırıyordu.

* İngilizce “bear” (ayı) ile “bare” (yalın) kelimelerinin okunuşu neredeyse aynıdır. [E.N.]

** Yazım hataları ölümcül olabilir. Örneğin bir defasında, Al-Ybi Krallığı’nın açgözlü şerifi, eğitimsiz bir tanrı tarafından lanetlenmişti: buna göre, bir süre boyunca, adamın dokunacağı her şey *atlına* dönüşecekti. Ve Atlın kelimesi, şans eseri, yüzlerce kilometre uzaklıktaki bir dağ kabilesinde yaşayan küçük bir cücenin de adıydı. Atlın, bu büyü yüzünden, kendisini bir anda krallığa sürüklenmiş ve amansızca çoğaltılmış olarak buldu. Yaklaşık iki bin Atlın sonra büyü dağıldı. Al-Ybi halkı bugünlerde, çok kısa boyları ve huysuzlukları ile tanınır.

Burası cadıların buluştuğu bir yerdi.

Ve bu gece, tepenin zirvesinde bir ateş parıldıyordu. Titrek ışık altında karanlık şekiller dolanıyordu.

Ay, dantel gibi bulutların arasında süzülüyordu.

Sonunda uzun boylu, sivri şapkalı bir şekil konuştu:

“Ne yani? *Herkes mi* patates salatası getirdi?”

Ayine katılmayan yalnızca tek bir Koçbaşılı cadı vardı. Gece gezmelerini herkes kadar cadılar da severdi ama *bu* cadının daha acil bir randevusu vardı. Ve bu, kolay kolay erteleyebileceğiniz bir randevu değildi.

Desiderata Boş, vasiyetini yazıyordu.

Desiderata Boş daha küçük bir çocukken, büyükannesi ona, hayatın beklenmedik ölçüde dolambaçlı yollarında adımlarına rehberlik etsin diye, şu dört önemli öğüdü vermişti:

Turuncu kaşları olan bir köpeğe asla güvenme.

Genç adamın adını ve adresini mutlaka al.

Asla iki ayna arasında durma.

Ve her gün temiz iç çamaşırları giy; çünkü mesela, ne zaman başıboş bir at tarafından yere serilip öleceğini bilemezsin ve insanlar seni kirli iç çamaşırları içinde bulursa *utancından ölürsün*.

Tabii sonra Desiderata büyüüp cadı oldu. Ve cadı olmanın küçük ayrıcalıklarından biri, tam olarak ne zaman öleceğinizi bilmeniz ve dolayısıyla nasıl istiyorsanız öyle iç çamaşırı giyebileceğinizdi.*

Bu, seksen sene önce olmuştu. Tam olarak ne zaman öleceğinizi bilmek, o zamanlar çok cazip bir fikir gibi gelmişti; çünkü çocukken içten içe, sonsuza dek yaşayacağınızı bilirsiniz.

* Bu gerçek, cadılar hakkında çok şey anlatır.

O, o zamandı.

Bu ise şimdi.

Bugünlerde sonsuzluk, eskisi kadar uzun sürmüyor gibiydi.

Şöminedeki küllere bir kütük daha yuvarlandı. Desiderata kış için yakıt ismarlamaya zahmet etmemiştir. Pek anlamı yoktu ne de olsa.

Ve sonra tabii, şu *diğer şey* vardı...

Onu dikkatle sarmış, uzun ince bir paket yapmıştı. Mektubu katladı, adresi yazdı ve paket ipinin altına sıkıştırdı. İş bitmişti.

Başını kaldırıp baktı. Desiderata tam otuz yıldır kördü ama bu bir sorun yaratmamıştı. O her zaman, tabiri caizse İkinci Görü ile kutsanmıştı. Bu yüzden, sıradan gözleri iflas ettiğinde tek yapması gereken, şimdiki görececek şekilde kendisini eğitmek olmuştu. Hem bu, geleceği görmekten daha kolaydı. Ayrıca doğaüstü görüleri ışığa gereksinim duymadığından mumdan da tasarruf ediyordunuz. Her işte bir hayır vardı, tabii olumlu *bakmayı* biliyorsanız. Lafın gelişi.

Önündeki duvarda bir ayna asılıydı.

Ama yansımadaki yüz, kendi yuvarlak ve pembe yüzü değildi.

Emir vermeye alışık bir kadının yüzüydü. Desiderata emir veren türden biri değildi. Aslında tam tersiydi.

“Ölüyorsun, Desiderata,” dedi aynadaki kadın.

“Evet, öyle bir şey.”

“Yaşlandın. Senin gibiler hep yaşlanır. Gücün hemen hemen tükendi.”

“Haklısın Lilith,” dedi Desiderata, yumuşak başlılıkla.

“Bu yüzden kızım üzerindeki koruman zayıflıyor.”

“Maalesef öyle,” dedi Desiderata.

Terry Pratchett

CADILAR

DIŞARIDA

*“Hayal görmenin lüzumu yok,” dedi Havamumu Nine.
“Her Şey zaten yeterince kötü.”*

Havamumu Nine, Ogg Ana ve Magrat Sarımsak,
birbirinden ateş, barut ve su kadar farklı üç cadı.
Amansız bir görev uđruna uzun yollara düŐmek ve
yaban ellere gitmek zorundalar.
Hem de maalesef... *hep birlikte.*

*“Hikâyeler nemlidir. Ve hikâyeler, sadece bitmek ister.
Daha sonra ne olduđuna ise hiç ama hiç aldırmazlar..”*

Hikyelerin önemini en iyi bilenler cadılardır;
ve hikâyeleri kullanmanın bin bir türlü yolu vardır.
Şimdi cadılar, bataklık büyüsüyle ve Őehri ele geçiren sihirle savaŐmak
zere bileniyor; zira çetrefilli ve ölümcül bir savaŐ onları bekliyor.

Serinin on ikinci kitabı *Cadılar Dışarıda*, epik destanlardan beslenen,
gücünü masallardan alan ve mutlu sonlara *karşı* mücadele eden
aykırı bir macera. Üstelik bu kez her zamankinden de komik!

[f](#) DiskDunyaTurkiye [t](#) diskdunya_tr [@](#) diskdunya

Delidolu

delidolu.com.tr

[f](#) [t](#) [@](#) delidolokitap

ISBN: 978-605-5060-99-2



9 786055 060992